

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 652 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
<i>Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
<i>Omonova Nilufar Parda qizi</i>	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
<i>Xujanova Shaxina Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
<i>Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna</i>	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna</i>	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
<i>Ramozonova Bahroy Sadriddinovna</i>	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
<i>Nuraliyeva Dilshoda Yo'lichiboy qizi</i>	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
<i>V. Sh. Raximov</i>	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
<i>Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odambov qizi</i>	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
<i>Vasila Yusupova</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
<i>B. X. Sharopov</i>	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
<i>Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li</i>	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
<i>J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi</i>	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
<i>Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li</i>	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
<i>S. A. Qarshiboyev</i>	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
<i>Suyunov Rustam Sadriddinovich</i>	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
<i>Teshaboyeva Mohichexra Sohijon qizi</i>	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
<i>Umarov Azizbek Vaxobovich</i>	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
<i>S. S. Qulmurodova</i>	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
<i>Makhmudova Ugi'loy Bakhtiyorovna</i>	
Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review)	95
<i>Burkhonova Zarafuz Kobilovna</i>	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
<i>Bozorboyev Javlon</i>	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
<i>Jamilova Dilsuza To'iqin qizi</i>	

Elektir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li</i>	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi</i>	
Fotometrik kattaliklar	117
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi</i>	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbib, Normuminova Madina</i>	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi</i>	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
<i>Erkinova Nozima Utkir qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
<i>Ikmatullayev G'. Z.</i>	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
<i>Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida</i>	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
<i>Shokirova Mushtariy</i>	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
<i>Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li</i>	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
<i>Veronica Khatamova</i>	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
<i>Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li</i>	
Emotsional intellekt – hr menejerlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
<i>Abdukarimov Muhammadjon Muratovich</i>	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna</i>	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
<i>Saidova Parvina Mirzo kizi</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
<i>Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi</i>	
Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	

Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish.....	205
Muradov Iloxomjon Abduxamid o'g'li	
Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi.....	209
Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li	
Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili	214
Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari.....	218
Abdreimova Maftuna O'ktam qizi	
Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi.....	223
Bobolov Nuriddin Tojiyevich	
Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar	228
Isabekov Bahodir Isabek o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari .	233
Boydavletova Sohiba Abduganiyevna	
Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....	239
G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati.....	243
Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari.....	248
Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna	
Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish.....	253
Amanova Durdona Kaxramonovna	
O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar.....	257
Esanova Hulkar Abdurayim qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish	261
Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna	
Ommaviy axborot vositalarining jamiytdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili	266
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna	
Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari.....	269
Ismatov Po'latjon Abdumannobovich	
Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati	273
Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna	
Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli.....	278
Mirzayeva Nigora Bozorovna	
Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish	282
Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi, Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi	
Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar.....	285
Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati.....	289
Ramazonova Munisa Hoshim qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish.....	294
Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna	
Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi.....	298
S. A. Rahmonberdiyev	
Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari	304
Xasanova Marxabo Turayevna	
Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества	308
Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи	
Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования.....	315
Гульнара Ахтямовна	

Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlar (son, shakl, o'lcham, fazoviy munosabatlar)ning psixologik-pedagogik xususiyatlari va rivojlanish bosqichlari	325
<i>Bibizaynab Otaxo'jayeva</i>	
Ertaklarni rollarga bo'lib o'qish orqali o'quvchilarda boshqaruvchanlik qobiliyatini shakllantirish	328
<i>Sobirova Fotimaxon Baxodir qizi, Narkabilova Gulnoza Po'latovna</i>	
Jadid ayollari fenomenining tarixiy va intellektual mohiyati	332
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
The Importance of Pronunciation in Language Learning	335
<i>Nazarova Gulbaxor Azimjon Qizi</i>	
Ta'lim jarayonida test texnologiyalaridan foydalanishga qo'yiladigan pedagogik talablar	340
<i>Rasulov Ulug'bek Murodulloyevich</i>	
Tibbiyot ta'limida mentor va talaba munosabatlarining tahliliy tafakkurga ta'siri	345
<i>Osbayov Muhammadjon Imaraliyevich</i>	
Oila qadriyatlari va ta'lim tizimi orqali ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.....	350
<i>Tuymurodova Donoxon Istam qizi, D. Sh. Yuldasheva</i>	
Будущее французского языка в XXI веке: глобальные тенденции, вызовы и перспективы.....	354
<i>Азамжонova Сарвиноз Шухратовна</i>	
Dars jarayonida o'yin folklori namunalaridan samarali foydalanish usullari.....	360
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Durmatova Oygul Orifjonovna</i>	
Yosh basketbolchilarni zamonaviy sport mutaxassisligiga yo'naltirishning samaradorligi.....	364
<i>Rahimov Bobirjon Abdurasulovich</i>	
Matematikani o'qitishda vizual tafakkur psixologiyasi.....	370
<i>Inomova Ozodaxon Shavkatjon qizi</i>	
O'zbek oilalarida gender tenglikning etnopsixologik xususiyatlari.....	374
<i>Yusupova Mardona Matkubulovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt yordamida aniq fanlarni o'qitish va talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish	378
<i>Mirzayeva Shahlo, Olmasov Elshod Elmurod o'g'li, Jabborov Muhammadali Abdumannof o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish usullari.....	382
<i>Marufova Munira Egamkulovna</i>	
Elektron ta'lim jarayonida "raqamli profilaktika"ni ommalashtirish va "axborot hurujlari"ni bartaraf etish usullari	385
<i>Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Sirojiddinov Nuriddin Saxobiddinovich</i>	
Tibbiyot sohasida ayollar karyerasi rivojlanishining imkoniyatlari va to'siqlari.....	393
<i>Axmedova Maysara Baxromovna</i>	
Tog' echkilarida xonakilashtirish natijasida paydo bo'lgan o'zgarishlar	397
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Ashurova Dilorom Abdusamat qizi, Elmurodova Munisa Baxtiyor qizi</i>	
Kumush tovon balig'i (Carassius gibelio Bloch)ning oziqlanish xususiyatlari va suv ekotizimidagi ekologik roli	402
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Rahmonqulova Ruxshona Qudratovna, Xurramova O'g'ilshod Usmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga jalb etilgan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlashning pedagogik ahamiyati	406
<i>Akbaraliyeva Mohlaroyim Abdujalil qizi</i>	
O'smirlardagi agressiyani korreksiyalashda art-terapiya metodlarini qo'llashning psixologik jihatlari	413
<i>Jalilova S. X., A'loyeva Fazilat Alijon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda agressiyani bartaraf etishning psixologik texnologiyalari.....	416
<i>G'aybullayeva Anora Tolib qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosida o'quv jarayonini shaxsiylashtirish: nazariya va amaliyot.....	420
<i>Mirzayeva Shahlo, Ergashov Komilbek Muhiddin o'g'li, Rahmonov Og'abek</i>	
Sharq mutafakkirlarining tafakkur va aqliy taraqqiyot masalasidagi qarashlari	423
<i>Manzura Shodmonqulova</i>	
Umurtqalilarda regeneratsiya jarayonlarining molekulyar va fiziologik asoslari.....	427
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Mirzayeva Ruxsora Shukur qizi, Abdurahmonova Marjona Salim qizi</i>	
Qushlarning evolyutsiyasida uchishga moslashish jarayoni.....	432
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Nurillayeva Mavluda Abduvohid qizi, Muhammadiyeva Shaxrizoda Panji qizi</i>	
O'zbekistonning janubiy hududlarida O'rta Osiyo toshbaqasi (Testudo horsfieldii)ning bioekologik xususiyatlari va muhofazasi.....	437
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xasanova Baxtigul Asqar qizi, Jo'rayeva Sojida Abray qizi</i>	

Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish: "yashil pedagogika"ning global tendensiyalari va innovatsion modellari	441
Bo'riyeva Shahzoda Otaniyoz qizi	
Qushlarning ekologiyasi, biosferadagi o'rni va inson hayotiga ta'siri.....	444
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Qalandarova Muxlisa Aimardonovna, Xamrayeva Feruza Oybekovna	
Pedagogik amaliyot modelining transformatsiyasi: passiv kuzatishdan kasbiy jarayonga chuqur kirib borish tendensiyasi	448
Abdrashitova E. V.	
Ta'lim jarayonida baholashning zamonaviy yondashuvlari va uning o'quvchilar rivojlanishidagi ahamiyati ..	454
Abduraxmonova Dilobar Shuhratbekovna	
Yirtqichlarning ov strategiyalari: evolyutsion moslashuv, neyrofiziologik asoslar va ekologik modellashtirish	458
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Saidov Asadbek Qudratovich, Abdusattorov Abdulqosim Abdulxamidovich	
Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish	464
Ahmadjonova Shahnozaxon Yarqinovna	
Zamonaviy ta'lim jarayonida funksional savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari hamda o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish yo'nalishlari.....	467
Alimova Farzona Abdukamalovna, Gubayeva Aziza Ismatillayevna	
Muhandislik ta'limida ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va metodologik yondashuvlar	474
Avazov Jo'rabek Donayevich	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.....	478
D. D. Zuparova, Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Geometriya fanida isbotlashga doir masalalarning o'quvchilarda divergent tafakkurni rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari.....	483
Davletov Davronbek Egamberganovich	
An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash.....	488
Fazliddinov Zokir Xusniddin o'g'li	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda agressiv xulq-atvor namayon bo'lishi	493
G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
Methodology for Organizing Tutoring Activities in the Credit-Module System	497
Isabekov Shavkat Isabekovich	
Ta'lim boshqaruvida rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	500
Islamova Dilfuza Dilshodovna	
O'zbek yuridik terminologiyasining boyishining ichki va tashqi manbalari.....	504
Ismoilova Sug'diyona Ashurovna	
Tarbiyasi og'ir o'smirlar orasida jismoniy faoliyat darajasi bilan akademik yutuqlar orasidagi bog'liqlikni takomillashtirish	508
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	511
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Talaba qizlarning jismoniy faolligini oshirish yo'llari	515
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Online marketingda emotsional manipulatsiya usullarining ta'siri	518
Nurmatov Nurhayot, Kimsanboyeva Komila Shermuxammadqizi	
O'yin faoliyati va integrativ mashg'ulotlar asosida tarbiyani tashkil etish metodikasi	522
Mamatova Farida Iminjanovna	
Oliy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning mazmuni va uning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	527
Mirsaidova Muborak	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini modellashtirishning didaktik imkoniyatlari va samaradorligi	532
Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Shoymurodova Roziya Yusuf qizi	
Amfibialarning teri orqali nafas olishi: morfofiziologik asoslari va evolyutsion ahamiyati	536
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Normurodova Farishta Begmurod qizi, Xolmurodova Dilrabo Panji qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarda bilish jarayonining rivojlanishi ...	541
Norqulova Ma'mura Husniddin qizi	
Kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati.....	546
Nosirov Bunyodjon G'offorali o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi.....	550
Qambarova Naziraxon Barxonovna	

An'anaviy oila sharoitida kelinlarda noadaptiv psixologik himoya mexanizmlarini kamaytirish bo'yicha psixokorreksion yondashuv	554
Qobilova Nasiba Ismatjon qizi	
Ona tili ta'limida kreativ yondashuv asosida o'quv jarayonini modellashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	557
Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li, Jumayeva Hulkar Panji qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	562
Ravshanova Gulnoza Burxonovna, Turdiboyeva Umida Ravshan qizi, Norjigitova Rohila Abduvoid qizi	
Ingliz, o'zbek va rus tillari foydalanuvchilari uchun lug'atlar yaratishning lingvistik va amaliy asoslari	565
Raxmonova Sardora Muminjonovna	
Jismoniy tarbiya darslarini yangicha pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari	569
Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich	
Sutemizuvchilarning kelib chiqishi va xilma-xilligi	573
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Sattorova Sanobar Boboqul qizi, Salimova Shahrizoda Ikromjon qizi	
Raqamli muhitda voyaga etayotgan o'spirinlarda empatiya va ijtimoiy-emotsional rivojlanishning neyropedagogik xususiyatlari	578
Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li	
Bo'lajak muhandislarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda dasturlashtirilgan ta'lim vositalarining o'rni	583
Sharipova Nodira Ilxom qizi	
Digital Educational Technologies in Improving the Quality of Teaching: Methods and Practical Implementation	588
Tashpulatova Nafisa Bakhtiyarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ishonchni rivojlantirishda inklyuziv usullardan foydalanish	591
To'laboyeva Irodaxon Maxammadali qizi	
SRDM modeli orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida STEAM kompetensiyalari va Computational Thinking ko'nikmalarini shakllantirish	595
Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi	
Umumta'lim maktablarida fan to'garaklari faoliyatini tashkil etishning pedagogik shartlari	600
Toshtemirova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Development of an Integrated Learning Module Based on Digital Technologies in the Educational Process	604
Umirov Ilkhom Iskandar ugli	
Muskul-skelet tizimi nuqsonli o'quvchilarning nozologik guruhlariga differensial yondashuv asosida adaptiv sportga yo'naltirish	608
Uraimov Sanjar Ruzimatovich, Ubaydullayeva Dilnoza Muhammad qizi	
Boshlang'ich ta'limda alohida ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni o'qitishning bugungi holati va muammolari tahlili	612
Uroqova Yorqin qizi	
Inklyuziv ta'lim muhiti asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	615
Xamidova Zarina Iskandar qizi	
Qushlar migratsiyasi va uning ekologik sabablari	619
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Raximova Dilfuza Ilyos qizi, Saburova Sarvinoz Erkabay qizi	
Imkoniyati cheklangan bolalarni jismoniy tarbiya va sportga jalb etishning nazariy va amaliy asoslari	623
Xasanova Nilufar Raxmatovna	
Raqamli avlod tarbiyasida milliy qadriyatlar va ota-onalarning virtual-pedagogik madaniyati uyg'unligi	628
Xaydarova Xilola Raximberdiyevna	
Разработка алгоритмов для визуализации и анализа решения задач линейного программирования	631
Бурунова Муниса Баходировна, Хакимов Дониёр Бахтиёр Угли	
Ta'lim tizimida moliyaviy boshqaruv tushunchasi va iqtisodiy mazmuni	637
Mannanova Maftuna Fazliddin qizi	
Koreya ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va uning pedagogik mohiyati	641
Adamatov Anvar Ablaqulovich	
Bo'lajak pedagoglarning raqamli didaktik kompetensiyasini rivojlantirish: muammo va yechimlar	645
Uskanov Kaxramon Xalikulovich	
Matematika fanini o'qitishda onlayn platformalardan foydalanish	648
Mirzayeva Shahlo, Yorqulova Mashhura, Boboqulova Durdona	

O'ZBEK OILALARIDA GENDER TENGLIKNING ETNOPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Yusupova Mardona Matkabulovna

Angren Universiteti

Pedagogika va psixologiya ta'lim yo'nalishi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Maqolada o'zbek oilalarida gender tengligining etnopsixologik xususiyatlari pedagogik-psixologik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda oilaviy munosabatlarda erkak va ayol rollarining tarixiy shakllanishi, milliy qadriyatlar, urf-odatlar, avlodlararo tarbiya an'analari hamda zamonaviy ijtimoiy o'zgarishlarning gender tasavvurlariga ta'siri yoritilgan. O'zbek oilasida gender tengligi nafaqat huquqiy tenglik, balki o'zaro hurmat, mas'uliyat, psixologik moslashuv, qaror qabul qilishdagi hamkorlik va farzand tarbiyasidagi muvozanatli ishtirok orqali namoyon bo'lishi asoslab berilgan. Shuningdek, an'anaviy oilaviy qadriyatlar bilan zamonaviy gender yondashuvlari o'rtasidagi uyg'unlik hamda pedagogik oliy ta'lim tizimida gender madaniyatini shakllantirish zarurati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari gender tengligini milliy mentalitetga zid hodisa sifatida emas, balki oilaviy barqarorlik, sog'lom psixologik muhit va ijtimoiy hamkorlikni mustahkamlovchi omil sifatida talqin qilish lozimligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: gender tengligi, o'zbek oilasi, etnopsixologiya, oilaviy qadriyatlar, milliy mentalitet, gender madaniyati, psixologik muhit, tarbiya, ijtimoiy rollar.

Abstract: The article analyzes the ethnopsychological features of gender equality in Uzbek families from a pedagogical and psychological perspective. The study examines the influence of historically formed male and female roles in family relations, national values, customs, intergenerational upbringing traditions, and modern social changes on gender perceptions. It is substantiated that gender equality in the Uzbek family is manifested not only as legal equality, but also through mutual respect, responsibility, psychological adaptation, cooperation in decision-making, and balanced participation in child upbringing. The article also discusses the harmonization of traditional family values with modern gender approaches, as well as the necessity of developing gender culture in pedagogical higher education. The findings indicate that gender equality should be interpreted not as a phenomenon contradicting the national mentality, but as a factor strengthening family stability, a healthy psychological environment, and social cooperation.

Key words: gender equality, Uzbek family, ethnopsychology, family values, national mentality, gender culture, psychological environment, upbringing, social roles.

Аннотация: В статье анализируются этнопсихологические особенности гендерного равенства в узбекских семьях с педагогико-психологической точки зрения. В исследовании раскрывается влияние исторически сформировавшихся ролей мужчины и женщины в семейных отношениях, национальных ценностей, обычаев, традиций межпоколенческого воспитания и современных социальных изменений на гендерные представления. Обосновывается, что гендерное равенство в узбекской семье проявляется не только как правовое равноправие, но и как взаимное уважение, ответственность, психологическая адаптация, сотрудничество при принятии решений и сбалансированное участие в воспитании детей. Также рассматриваются вопросы гармонизации традиционных семейных ценностей и современных гендерных подходов, а также необходимость формирования гендерной культуры в системе педагогического высшего образования. Результаты исследования показывают, что гендерное равенство следует рассматривать не как явление, противоречащее национальному менталитету, а как фактор укрепления семейной стабильности, здоровой психологической среды и социального сотрудничества.

Ключевые слова: гендерное равенство, узбекская семья, этнопсихология, семейные ценности, национальный менталитет, гендерная культура, психологическая среда, воспитание, социальные роли.

KIRISH

Oila jamiyatning eng muhim ijtimoiy-psixologik instituti sifatida inson shaxsining shakllanishi, qadriyatlar tizimi, xulq-atvor me'yorlari va ijtimoiy rollarni egallash jarayonida asosiy o'rin tutadi. Ayniqsa, o'zbek oilalarida farzand tarbiyasi, er-xotin munosabatlari, avlodlar o'rtasidagi muloqot, kattalarga hurmat, mas'uliyat, mehr-oqibat va hamjihatlik kabi qadriyatlar tarixan muhim tarbiyaviy omil bo'lib kelgan. Shu bilan birga, zamonaviy

ijtimoiy taraqqiyot, ta'lim tizimidagi yangilanishlar, ayollarning ijtimoiy faolligi ortishi, mehnat bozorida o'zgarishlar va oilaviy munosabatlarning demokratlashuvi gender tengligi masalasini pedagogik-psixologik jihatdan chuqur o'rganishni taqozo etmoqda.

Gender tengligi tushunchasi ko'pincha faqat erkak va ayolning huquqiy jihatdan tengligi bilan cheklanadi. Biroq etnopsixologik yondashuvda bu masala oiladagi psixologik muhit, milliy mentalitet, an'anaviy rollar, ijtimoiy kutishlar, shaxslararo munosabatlar va tarbiya jarayoni bilan uzviy bog'liq holda talqin qilinadi. O'zbek oilasida erkak va ayolning o'rni tarixiy-madaniy tajriba asosida shakllangan bo'lib, unda otaning mas'uliyati, onaning mehribonligi, farzandlarning itoatkorligi va qarindoshlik aloqalarining mustahkamligi alohida ahamiyat kasb etadi. Ammo zamonaviy sharoitda bu rollar qat'iy chegaralangan ko'rinishda emas, balki o'zaro hamkorlik, tushunish, qo'llab-quvvatlash va mas'uliyatni bo'lishish asosida qayta mazmun kasb etmoqda.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, gender tengligini milliy qadriyatlarga zid hodisa sifatida emas, balki oiladagi sog'lom psixologik muhitni mustahkamlovchi, farzandlarning ijtimoiylashuvini to'g'ri yo'naltiruvchi va shaxsiy rivojlanish imkoniyatlarini kengaytiruvchi omil sifatida o'rganish zarur. Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak psixolog va pedagoglarning gender madaniyatini shakllantirish, oilaviy munosabatlarda tenglik, hurmat va mas'uliyat tamoyillarini ilmiy asosda tushuntirish muhim vazifa hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, o'zbek oilalarida gender tengligining etnopsixologik xususiyatlarini tahlil qilish oilaviy tarbiya, psixologik maslahat, ijtimoiy moslashuv va pedagogik amaliyot uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Gender tengligi va oilaviy rollar masalasi psixologiya, etnopsixologiya, sotsiologiya hamda pedagogika fanlari kesishmasida o'rganiladigan murakkab ilmiy yo'nalish hisoblanadi.

G. Hofstede madaniy qadriyatlar tizimida jamiyatlarning kollektivism, ierarxiya va gender rollariga munosabatini tahlil qilgan bo'lsa, H. Triandis shaxs xulq-atvorining individualistik va kollektivistik madaniyatlar bilan bog'liqligini asoslab bergan.

J. Berry etnopsixologik moslashuv jarayonlarini madaniy muhit, ijtimoiy tajriba va guruh qadriyatlar bilan izohlaydi.

A. Eagly va W. Wood gender rollarining biologik omillardan tashqari, ijtimoiy kutishlar va tarbiya orqali shakllanishini ko'rsatadi.

Mahalliy psixolog olimlardan E. G'oziyev, V. Karimova, G'. Shoumarov va M. Rasulova oilaviy munosabatlar, milliy tarbiya, shaxslararo muloqot hamda o'zbek oilasining psixologik xususiyatlarini tahlil qilganlar. Ushbu tadqiqotlar o'zbek oilalarida gender tengligini milliy qadriyatlar, avlodlararo tajriba va zamonaviy ijtimoiy talablar uyg'unligida o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda o'zbek oilalarida gender tengligining etnopsixologik xususiyatlarini aniqlash uchun nazariy-tahliliy, qiyosiy, psixologik kuzatuv va ijtimoiy-psixologik umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Avvalo, gender tengligi, etnopsixologiya, oilaviy munosabatlar, ijtimoiy rollar, milliy mentalitet va tarbiya jarayoniga oid ilmiy manbalar mazmunan tahlil qilindi. Bu jarayonda gender tengligi tushunchasi faqat huquqiy yoki ijtimoiy kategoriya sifatida emas, balki oilaviy muloqot, psixologik moslashuv, qadriyatlar almashinuvi va avlodlararo tajriba bilan bog'liq murakkab hodisa sifatida ko'rib chiqildi.

Tadqiqotning metodologik asosini madaniy-psixologik yondashuv, ijtimoiy rollar nazariyasi, oilaviy tizimlar yondashuvi va shaxslararo munosabatlar psixologiyasi tashkil etdi. Madaniy-psixologik yondashuv orqali o'zbek oilalarida erkak va ayol rollarining tarixiy shakllanishi, urf-odatlar, qarindoshlik munosabatlari, kattalar fikrining ta'siri va jamoaviylik qadriyatlari tahlil qilindi. Ijtimoiy rollar nazariyasi asosida esa er-xotin, ota-ona, farzand, kelin, qaynona va boshqa oilaviy maqomlarning gender tasavvurlari shakllanishidagi o'rni o'rganildi.

Psixologik kuzatuv metodi yordamida oilaviy muloqotda qaror qabul qilish, mas'uliyatni taqsimlash, farzand tarbiyasida ota va onaning ishtiroki, emotsional qo'llab-quvvatlash hamda nizoli vaziyatlarni hal etish shakllari tahlil qilindi. Qiyosiy tahlil metodi orqali an'anaviy oilaviy rollar bilan zamonaviy gender yondashuvlari o'rtasidagi farqlar va uyg'unlik nuqtalari aniqlashtirildi. Shuningdek, pedagogik oliy ta'lim muhitida bo'lajak psixolog va pedagoglarning gender madaniyatini shakllantirishga oid nazariy qarashlar ham o'rganildi.

Tadqiqotda sifat tahliliga ustuvor ahamiyat berildi, chunki etnopsixologik xususiyatlar ko'proq qadriyat, munosabat, tasavvur, odat va psixologik tajriba shaklida namoyon bo'ladi. Olingan nazariy va amaliy kuzatuvlar asosida o'zbek oilalarida gender tengligini shakllantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar: milliy tarbiya, oilaviy muloqot madaniyati, ta'lim darajasi, ijtimoiy muhit, avlodlararo munosabat va shaxsiy psixologik tayyorgarlik sifatida belgilandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'zbek oilalarida gender tengligi masalasi bevosita milliy tarbiya, oilaviy qadriyatlar, shaxslararo muloqot madaniyati va avlodlararo munosabatlar bilan chambarchas bog'liq holda namoyon bo'ladi. Gender tengligi oilada erkak va ayolning bir xil vazifani bajarishi yoki an'anaviy rollarning to'liq inkor etilishi sifatida emas, balki har ikki tomonning huquqi, sha'ni, fikri, mehnati va psixologik ehtiyojlari e'tirof etilishi orqali ifodalanadi. Ayniqsa, o'zbek oilalarida o'zaro hurmat, maslahatlashib qaror qabul qilish, farzand tarbiyasida hamkorlik qilish va oilaviy mas'uliyatni adolatli taqsimlash gender tengligining muhim ko'rsatkichlari sifatida ajralib turadi.

Tahlillar oilaviy munosabatlarda gender tasavvurlar ko'pincha bolalik davridanoq shakllanishini ko'rsatadi. Ota-onaning o'zaro munosabati, oilada o'g'il va qiz farzandlarga beriladigan tarbiya mazmuni, mehnat taqsimoti, rag'batlantirish va taqiqlash shakllari bolaning kelajakdagi gender qarashlariga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Agar oilada qiz farzand faqat uy-ro'zg'or ishlariga, o'g'il farzand esa faqat tashqi ijtimoiy faollikka yo'naltirilsa, bolalarda gender rollari haqida biryozlama tasavvur shakllanishi mumkin. Aksincha, farzandlarning qobiliyati, qiziqishi va shaxsiy imkoniyatlarini hisobga olgan holda tarbiya berish ularda mas'uliyat, mustaqillik, o'zaro hurmat va ijtimoiy faollikni rivojlantiradi.

Natijalar yana shuni ko'rsatadiki, o'zbek oilalarida gender tengligini shakllantirishda katta avlod vakillarining ta'siri sezilarli darajada yuqori. Qaynona-kelin munosabatlari, ota-onaning oilaviy qarorlarga aralashuvi, qarindoshlar fikrining muhimligi ayrim holatlarda yosh oilalarning mustaqil qaror qabul qilishiga ta'sir qiladi. Biroq bu omil har doim ham salbiy emas; agar katta avlod vakillari o'z tajribasini maslahat, qo'llab-quvvatlash va murosaga asoslangan shaklda namoyon etsa, oilada psixologik barqarorlik mustahkamlanadi.

Pedagogik-psixologik nuqtayi nazardan, gender tengligining ijobiy shakllanishi oiladagi emotsional muhitga bevosita bog'liq. Er-xotin o'rtasidagi ochiq muloqot, bir-birining fikrini tinglash, mehnat va tarbiya mas'uliyatini qadrlash, nizolarni zo'ravonliksiz hal qilish oilaviy munosabatlarning sog'lom rivojlanishini ta'minlaydi. Shunday qilib, o'zbek oilalarida gender tengligi milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirilganda, u oilaviy barqarorlik, farzandlarning sog'lom ijtimoiylashuvi va psixologik madaniyatning yuksalishiga xizmat qiladi.

O'zbek oilalarida gender tengligining etnopsixologik xususiyatlarini muhokama qilishda, avvalo, milliy mentalitet va zamonaviy ijtimoiy ehtiyojlar o'rtasidagi nisbatga e'tibor qaratish zarur. Chunki gender tengligi masalasi ayrim holatlarda noto'g'ri talqin qilinib, uni oilaviy qadriyatlarning zaiflashuvi yoki an'anaviy rollarning inkori sifatida tushunish holatlari uchraydi. Aslida esa pedagogik-psixologik yondashuvda gender tengligi oilada erkak va ayolning bir-biriga qarshi qo'yilishi emas, balki ularning imkoniyatlari, mas'uliyati, sha'ni va shaxsiy rivojlanish huquqining e'tirof etilishi bilan bog'liqdir. Shu sababli o'zbek oilalarida gender tengligini shakllantirish milliy qadriyatlarni rad etish emas, balki ularni insonparvarlik, o'zaro hurmat va adolat mezonlari asosida zamonaviy mazmun bilan boyitishni anglatadi.

Etnopsixologik jihatdan o'zbek oilasida jamoaviylik, qarindoshlik aloqalarining mustahkamligi, kattalar fikriga hurmat, oilaviy obro' va farzand tarbiyasiga mas'uliyat kabi qadriyatlar gender munosabatlariga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Bu qadriyatlar oilaviy barqarorlikni ta'minlovchi muhim omil bo'lishi mumkin. Biroq ular qat'iy stereotiplar, bir tomonlama bo'ysunish, ayol yoki erkakning shaxsiy ehtiyojlarini cheklash shaklida namoyon bo'lsa, oiladagi psixologik muvozanat buziladi. Shu bois gender tengligini milliy tarbiya bilan uyg'unlashtirishda asosiy mezon o'zaro hurmat, maslahatlashuv, emotsional qo'llab-quvvatlash va adolatli mas'uliyat taqsimoti bo'lishi kerak.

Oilaviy psixologiya nuqtayi nazaridan, gender tengligi farzand tarbiyasida ham muhim ahamiyatga ega. Ota va onaning tarbiyaviy jarayonda faol hamkorlik qilishi bolalarda sog'lom gender tasavvurlarini shakllantiradi. Qiz farzandning faqat itoatkorlikka, o'g'il farzandning esa faqat ustunlikka yo'naltirilishi kelajakda shaxslararo munosabatlarda muvozanatsizlikka olib kelishi mumkin. Aksincha, har ikki jins vakilida mas'uliyat, mustaqil fikrlash, mehnatsevarlik, mehribonlik va ijtimoiy faollikni birdek rivojlantirish oilaviy va ijtimoiy hayotda sog'lom munosabatlar shakllanishiga xizmat qiladi.

Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida gender madaniyatini shakllantirish bo'lajak psixolog va pedagoglarning kasbiy tayyorgarligida alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki ular kelajakda oila, maktab, mahalla va ta'lim muassasalari bilan ishlash jarayonida gender stereotiplarini yumshatish, oilaviy nizolarning oldini olish hamda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu jihatdan gender tengligini etnopsixologik asosda o'rganish nazariy masala bo'libgina qolmay, amaliy tarbiyaviy va maslahat berish faoliyati uchun ham muhim yo'nalish hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbek oilalarida gender tengligining etnopsixologik xususiyatlarini o'rganish shuni ko'rsatadiki, mazkur masala faqat huquqiy yoki ijtimoiy tenglik doirasida emas, balki oilaviy qadriyatlar, milliy mentalitet, tarbiya an'analari, shaxslararo muloqot va psixologik muhit bilan uzviy bog'liq holda talqin qilinishi lozim. Oila ichidagi

gender munosabatlari erkak va ayolning bir-biriga nisbatan hurmati, qaror qabul qilishdagi hamkorligi, farzand tarbiyasidagi mas'uliyatni bo'lishishi, emotsional qo'llab-quvvatlashi va shaxsiy rivojlanish imkoniyatlarini e'tirof etishi orqali namoyon bo'ladi. Shu jihatdan gender tengligi an'anaviy oilaviy qadriyatlarni inkor etuvchi hodisa emas, balki ularni adolat, hamkorlik va insoniy munosabatlar asosida takomillashtiruvchi ijtimoiy-psixologik omildir.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, o'zbek oilalarida gender tasavvurlar bolalik davridan boshlab shakllanadi. Ota-onaning o'zaro munosabati, farzandlarga beriladigan tarbiya mazmuni, uy mehnati va ijtimoiy vazifalarning taqsimlanishi, katta avlod vakillarining ta'siri hamda oiladagi muloqot uslubi kelajakda shaxsning gender madaniyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli oilada o'g'il va qiz farzandlarni bir-biriga qarama-qarshi rollar asosida emas, balki mas'uliyat, mustaqil fikrlash, mehnatsevarlik, hurmat va hamkorlik tamoyillari asosida tarbiyalash muhimdir.

Etnopsixologik yondashuv gender tengligini milliy qadriyatlardan ajratmagan holda o'rganish imkonini beradi. O'zbek oilasiga xos bo'lgan kattalarga hurmat, mehr-oqibat, jamoaviylik, oilaviy birdamlik va farzand tarbiyasiga mas'uliyat kabi qadriyatlar gender tengligi bilan uyg'unlashtirilganda, oilada sog'lom psixologik muhit shakllanadi. Biroq bu qadriyatlar qat'iy stereotiplar, bir tomonlama bo'ysunish yoki shaxsiy imkoniyatlarni cheklash vositasiga aylansa, oilaviy munosabatlarda ziddiyatlar yuzaga kelishi mumkin.

Shu bois pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak psixolog va pedagoglarning gender madaniyatini rivojlantirish, ularni oilaviy munosabatlarga etnopsixologik yondashuv asosida tayyorlash muhim ahamiyatga ega. Gender tengligini to'g'ri anglash oilaviy barqarorlikni mustahkamlash, farzandlarning sog'lom ijtimoiylashuvini ta'minlash va jamiyatda psixologik madaniyatni yuksaltirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. G'oziyev E. G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2010.
2. Damirovna B. S. The Philosophy of Happiness and Bliss in Yusuf Khos Hajib's Work "Kutadgu Bilig". – SHOKH LIBRARY, 2025.
3. Berdaliyeva S. D. Yusuf Xos Hojibning axloqiy qarashlari shakllanishining tarixiy-ijtimoiy omillari. – PEDAGOGS, 2025. – 89(1). – B. 130–134.
4. Junaydullayevna M. M. Bo'lajak o'qituvchilarda milliy madaniy kompetensiyalarni shakllantirishning aksiologik modeli: ilmiy-asosiy yondashuv. – Pedagogik tadqiqotlar jurnali, 2025. – 7(2). – B. 206–209.
5. Motalipova M. Scientific-Theoretical Essence of the Axiological Approach. – Science Problems, 2025. – 5(12). – B. 501–506.
6. Urolova J. F., Kamalovna Y. S. Reproktiv madaniyatni shakllantirishning tarixiy rivojlanishi. – American Journal of Research in Humanities and Social Sciences, 2023. – 11-son. – B. 189–192.
7. Яхшимбекова С. К. Ёшлар тарбиясида ижтимоий-педагогик билимларни ривожлантиришнинг аҳамияти. – Та'лим фидойлари, 2022. – 1-son. – Б. 21–24.
8. Rustamova M. Child-Parent Relationships in Single-Parent Families. – Innovations in Technology and Science Education, 2024. – 2(18). – B. 86–92.
9. Рахимова И. И., Рустамова М. Эмпатия атамаси ва унинг ўсмирлик давридаги хусусиятларини тушуниш. – Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук, 2023. – 3(1). – Б. 174–177.
10. Utbasarova U. M. Сенсорные насыщения – начальный этап развития сенсорной интеграции. – Строительство и образование, 2025. – 4(2). – Б. 360–363.
11. Mexmanovna U. U. Nutq tempining buzilishi. – IMRAS, 2025. – 8(7). – B. 59–62.
12. Raxmonova Z. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi va psixodiagnostikasi. – Darslik, 2024. – 1(1). – B. 175.
13. Raxmonova Z. Shaxs rivojlanishida xulq-atvor va ijtimoiy-psixologik qadriyatlarining o'rni. – American Journal of Education and Learning, 2024. – 3(2). – B. 435–439.
14. Биллолова З. Б. Турмуш қуриш ёшидаги қизларни оналикка тайёрлашнинг ижтимоий-психологик муаммолари. – Academic Research in Educational Sciences, 2023. – 4(TMA Conference). – Б. 886–893.
15. Bakhtiyarovna B. Z. Socio-Psychological Aspects of Preparing Youth of Marriage Age for Parenthood. – Central Asian Journal of Mathematical Theory and Computer Sciences, 2022. – 3(12). – B. 65–68.
16. Radjapov U. R., Khakimjanova K. B. The Role of Physical Education in Improving the Health of Women of the Republic of Uzbekistan. – Ustozlar uchun, 2021. – 3(1). – B. 162–165.
17. Radjapov U. R., Xakimjanova K. B. Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyalanuvchilarining harakatli o'yinlar orqali psixologiyasi va nutqini rivojlantirish uslublari. – FarDU. Ilmiy xabarlar, 2024. – 2-son. – B. 113–116.
18. Karimova V. M. Oila psixologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.